Dr. Çağatay Serdar ŞAHİN
İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı

MEDENÎ USÛL HUKUKUNDA SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZ

onikilevha

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ V
ŞEKİLLER LİSTESİ XXIII
KISALTMALAR XXV
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
KANUN YOLLARININ ESASLARI VE TEMYİZ KANUN YOLU

I. KANUN YOLLARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER 9
A. Hukukî Çare ve Kanun Yolu Kavramları 9
B. Kanun Yollarının Sevk Edilme Amaçları 20
C. Kanun Yollarının Sınıflandırılması 25
1. Olağan ve Olağanüstü Kanun Yolları 26
2. Tam ve Sınırlı Kanun Yolları 29
3. Düzeltici ve Bozucu Kanun Yolları 31
D. Kanun Yoluna Başvurunun Anayasal Temelleri 32
1. Dereceli Yargılamanın Anayasal Bir Hak Olup Olmadığı Sorunu 32
a. Alman Hukukundaki Görüşler 32
b. Türk Hukukundaki Görüşler 36
c. Görüşümüz 39
2. Kanun Yoluna Başvurunun Sınırlandırılması Sorunu 43
II. TEMYİZ KANUN YOLUNUN TARİHÎ GELİŞİMİ VE AMAÇLARI 50

A. Temyiz Kanun Yolunun Tarihî Gelişimi ve Mukayeseli Hukukta Kanun Yolları 50
1. Genel Olarak 50
2. Türk Hukukunda Kanun Yolları ve Tarihî Gelişimi 54
a. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndan Önceki Dönem 54
b. Türk Hukukundaki Mevcut Kanun Yolu Sistemi 64
3. Alman Hukukunda Mahkemeler Teşkilâtı ve Kanun Yollarının Tarihî Gelişimi 69
4. İngiliz Hukukunda Mahkemeler Teşkilâtı ve Kanun Yollarının Tarihî Gelişimi 76
5. Amerikan Hukukunda Mahkemeler Teşkilâtı ve Kanun Yollarının Tarihî Gelişimi 81
B. Temyiz Kanun Yolunun Amacı 85
1. Taraf Menfaatinin Öncelikli Olduğu Görüşü 86
2. Hukukun Tüm Ülkede Yeknesak Uygulanması ve Hukukun Geliştirilmesi Şeklindeki Kamu Menfaatinin Öncelikli Olduğu Görüşü 87
3. Taraf Menfaati ile Kamu Menfaatinin Eşdeğerde Olduğu Görüşü 92
4. Maddî Hukuk ile Usûl Hukukuna Aykırılığa Dayanan Temyiz Başvuruları Arasında Ayrım Yapan Görüş 94
5. Görüşümüz 94

İKİNCİ BÖLÜM
MUKAYESELİ HUKUKTA SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZ KANUN YOLU VE BENZERİ MÜESSESELER

I. SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZ KAVRAMI VE BU KANUN YOLUNUN KABUL EDİLME AMAÇLARI 101
II. ALMAN HUKUKUNDA SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZ KANUN YOLU 106

A. Sıçrama Yoluyla Temyizin Kanun Yolları İçindeki Yeri 106
B. Sıçrama Yoluyla Temyizin Tarihî Gelişimi 110
C. Sıçrama Yoluyla Temyizin Şartları 114
1. İlk Derece Mahkemesi Tarafından Verilen Nihaî Bir Kararın Olması 114
a. Alman Medenî Usûl Hukukunda Karar Türleri 116
b. Sıçrama Yoluyla Temyize Tâbi Karar Türleri 118
2. İstinafa Başvuru İçin Gerekli Parasal Sınırın Aşılmış Olması 125
a. Kanun Yoluna Başvuru İçin Varlığı Aranan Menfaat İhlâli Şartı 125
b. Parasal Sınırın Hesaplanması 130
i. Parasal Sınırın Hesaplanmasındaki Temel İlkeler 130
ii. Parasal Sınırın Hesaplanmasında Özellikli İhtimaller 138
3. Karşı Tarafın Rızası 145
4. Sıçrama Yoluyla Temyize Mahkeme Tarafından İzin Verilmiş Olması 152
a. 2002 Tarihli Alman Medenî Usûl Kanunu Reformu'nda Temyiz Yolu Açısından Yaşanan Değişiklikler ve Temelleri 153
b. İzne Bağlı Temyize İlişkin Düzenlemeler Hakkındaki Görüşler 163
i. İleri Sürülen Eleştiriler 163
ii. Eleştirilere Karşı İleri Sürülen Argümanlar 170
c. Sıçrama Yoluyla Temyize İzin Verilmesi Sebepleri 173
i. Alman Medenî Usûl Kanunu'nda Yer Alan İzin Kriterleri 173
(i) Hukukî Meselenin Temel Önemi Haiz Olması (grundsätzliche Bedeutung) 174
aaa. Hukukî Mesele Kavramı (Rechtssache/Rechtsfrage) 176

bbb. Hukukî Meselenin Temyiz Mahkemesi Tarafından Açıklığa Kavuşturulmasına İhtiyaç Olması (Klärungsbedürftigkeit) 178
ccc. Hukukî Meselenin Temyiz Mahkemesi Tarafından Açıklığa Kavuşturulabilir Olması (Klärungsfähigkeit) 182
ddd. Hukukî Meselenin Bireysel Uyuşmazlığın Ötesinde Kamusal Bir Önem Taşıması (allgemeine Bedeutung/Interesse) 183
(ii) Temyiz Mahkemesi Kararının Hukukun Gelişimi İçin Gerekli Olması (Fortbildung des Rechts) 190
(iii) Temyiz Mahkemesi Kararının İçtihat Birliğinin Sağlanması İçin Gerekli Olması (Sicherung einer einheitlichen Rechtsprechung) 192
aaa. Ayrışmaya Dayalı (Sıçrama Yoluyla) Temyiz 195
bbb. Esaslı Hukuk Hatalarının Varlığına Dayanan Sıçrama Yoluyla Temyiz 206
ii. Alman İş Mahkemeleri Kanunu'nda Yer Alan İzin Kriterleri 217
(i) Toplu İş Sözleşmesinin Varlığı ve Yokluğuna İlişkin Uyuşmazlıklar 219
(ii) Eyalet İş Mahkemesinin Yargı Çevresi Dışına Uzanan Toplu İş Sözleşmelerinin Yorumlanmasına İlişkin Uyuşmazlıklar 220
(iii) Toplu Eylem Amacıyla Alınan Tedbirler ile Sendikal Faaliyet Kapsamında Ortaya Çıkan Haksız Fiillere İlişkin Uyuşmazlıklar 223
iii. Alman Sosyal Mahkemeler Kanunu ve Alman İdare Mahkemeleri Kanunu'nda Yer Alan İzin Kriterleri 224

D. Alman Medenî Usûl Kanunu Hükümleri Uyarınca Sıçrama Yoluyla Temyiz İzni Verilmesi 227
1. Sıçrama Yoluyla Temyiz İzninin Verilmesine İlişkin Talep ve Sonuçları 227
2. Sıçrama Yoluyla Temyize İzin Verilmesi Talebi Üzerine Verilebilecek Kararlar ve Sonuçları 229
a. Genel Olarak 229
b. İzin Talebinin Reddi 231
c. İzin Talebinin Kabulü ve Temyiz Gerekçelerinin Sunulması 231
i. İzin Talebinin Kabulü ve İznin Sınırlandırılması 231
ii. Temyiz Gerekçelerini İçeren Dilekçenin Sunulması . 236
iii. Temyiz Gerekçelerinin Yer Aldığı Dilekçenin İçeriği 240
E. Alman İş Mahkemeleri Kanunu Hükümleri Uyarınca Sıçrama Yoluyla Temyiz İzni Verilmesi 243
1. Genel Olarak 243
2. İzin Talebinin Reddi 245
3. İzin Talebinin Kabulü ve Temyiz Gerekçelerinin Sunulması 246
F. Alman Sosyal Mahkemeler Kanunu ve Alman İdare Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Sıçrama Yoluyla Temyiz İzni Verilmesi 250
G. Sıçrama Yoluyla Temyizden Feragat ve Başvurunun Geri Alınması 254
1. Sıçrama Yoluyla Temyizden Feragat 255
2. Sıçrama Yoluyla Temyiz Başvurusunun Geri Alınması 258
H. Katılma Suretiyle Sıçrama Yoluyla Temyiz 261
I. Sıçrama Yoluyla Temyiz İncelemesi 265
1. Sıçrama Yoluyla Temyiz İncelemesinin Konusu 266
a. Sıçrama Yoluyla Temyiz İncelemesi Bakımından Maddî Mesele- Hukukî Mesele (Vakıa ve Hukuk) Ayrımı 267
i. Öğretideki Görüşler 268

ii. Maddî Mesele-Hukukî Mesele Ayrımına İlişkin Tatbikat 273
b. Sıçrama Yoluyla Temyiz İncelemesi Anlamında "Temyiz Edilebilir" Hukuk Kuralları 283
i. Alman Medenî Usûl Kanunu ve Alman İş Mahkemeleri Kanunu Hükümleri Uyarınca 283
ii. Alman Sosyal Mahkemeler Kanunu ve Alman İdare Mahkemeleri Kanunu Hükümleri Uyarınca 291
c. Sıçrama Yoluyla Temyiz İncelemesi Bakımından "Hukuka Aykırılık" 293
i. Maddî Hukuka ve Usûl Hukukuna Aykırılık 293
ii. Yorum ve Altlama Hataları 296
iii. Takdir Hataları 297
iv. Delillerin Değerlendirmesindeki Hatalar 298
d. Hukuka Aykırılık ile Karar Arasındaki Nedensellik Bağı 299
2. Sıçrama Yoluyla Temyiz İncelemesinde Usûl ve Verilebilecek Kararlar 300
a. Kılavuz Karar Usûlü Prosedürünün İşletilmesi 301
b. Esastan İnceleme ve İnceleme Sonunda Verilebilecek Kararlar 303
III. İNGİLİZ HUKUKUNDA SIÇRAMA YOLUYLA KANUN YOLLARI 306
A. Genel Olarak 306
B. İngiliz Hukukunda Olağan Kanun Yolu Prosedürüne Başvuru Usûlleri 309
C. Sıçrama Yoluyla Kanun Yolu Başvurusu 319
1. İlk Kanun Yolu Başvurularının Doğrudan İngiliz İstinaf Mahkemesi'ne Gönderilmesi 320
2. Yüksek Adalet Mahkemesi Kararlarına Karşı Doğrudan İngiliz Yüksek Mahkemesi'ne Başvurulması 323
a. Genel Olarak 323
b. Başvuru Şartları 324

i. Aleyhine Kanun Yolu Başvurusu Yapılabilecek Bir Kararın Varlığı ve Özel Hükümlerde Bu Yola Başvurulmasının Yasaklanmaması 324
ii. Sıçrama Yoluyla Temyize Başvuru Sebepleri 326
(i) Hukukî Meselenin Yasal Düzenlemenin Yorumuyla İlgili Olması 328
(ii) Üst Mahkemeler Tarafından İncelenen Bir Konu Hakkında Yeniden Değerlendirme Yapılması 329
(iii) Yargılamanın Ulusal Öneme Sahip Bir Konuya veya Bu Konudaki Bir Karara İlişkin Olması 331
(iv) Yargılamanın Sonucunun Önemli Olması 332
(v) Kararın Yüksek Mahkeme Tarafından İncelenmesindeki Menfaatin Daha Ağır Basması 333
iii. Karşı Tarafın Rızasının Aranmaması 334
iv. Sıçrama Yoluyla Temyize İzin Talebi 335
v. Sıçrama Yoluyla Temyize Uygunluk Belgesinin Verilmiş Olması 336
vi. Sıçrama Yoluyla Temyize Yüksek Mahkeme Tarafından İzin Verilmesi 337
D. Sıçrama Yoluyla Temyizde Esastan İnceleme 341
IV. İRLANDA HUKUKUNDA SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZ 342
A. Sıçrama Yoluyla Temyize Başvuru Sebepleri 345
1. Kararın Kamusal Önem Taşıyan Bir Konuyla İlgili Olması .. 345
2. Sıçrama Yoluyla Temyizin Adaletin Sağlanmasına Hizmet Etmesi 347
B. Sıçrama Yoluyla Temyize Başvuru Usûlü 349
V. MUKAYESELİ HUKUKTA SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZLE AYNI VEYA BENZER AMAÇLARA YÖNELEN FARKLI MÜESSESELER 350

A. İsviçre Hukukunda Doğrudan Kantonal Üst Mahkemelerde Dava Açılması 350
1. Genel Olarak 350
2. Doğrudan Kantonal Üst Mahkemede Dava Açılmasının Şartları 355
a. Malvarlığına İlişkin Bir Uyuşmazlık Olması ve Parasal Sınırın Aşılması 355
b. Karşı Tarafın Rızası 359
3. Kantonal Üst Mahkemede Açılan Davada Usûl 361
B. Amerikan Hukukunda Sıçrama Yoluyla Temyiz ve Bu Yola Benzer Müesseseler 363
1. Sıçrama Yoluyla Temyiz 363
a. Genel Olarak 363
b. Sıçrama Yoluyla Temyiz Usûlü 369
2. Certiorari Before Judgment (Dosyanın İncelenmek Üzere Getirtilmesi Emri) Müessesesi 370
a. Tarihî Gelişim 370
b. Certiorari Before Judgment Müessesesine Başvuru Sebepleri 376
i. Kamusal Önemin Varlığı 376
ii. Aynı Veya Benzer Hukukî Meselenin Hâlihazırda Yüksek Mahkemede İnceleniyor Olması 381
iii. Hukukî Mesele Hakkında Daha Önce Yüksek Mahkeme Tarafından Karar Verilmiş Olması 384
c. Certiorari Before Judgment Usûlü 384
3. Bazı Eyalet Hukuklarında Sıçrama Yoluyla Temyiz ve Yüksek Mahkemelerin Görüşünün Sorulması 386
a. Teksas Eyaletindeki Durum 386
b. Florida Eyaletindeki Durum 388

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK HUKUKUNDA SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZİN UYGULANABİLİRLİĞİ VE KANUN YOLU ÖNERİSİ

I. TÜRK HUKUKUNDA SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZ VE BENZERİ MÜESSESELER 392
A. İdarî Yargılama Hukukunda Sıçrama Yoluyla Temyiz 392
1. İvedi Yargılama Usûlünde Sıçrama Yoluyla Temyiz 392
a. Genel Olarak 392
b. Sıçrama Yoluyla Temyize Başvuru Usûlü 397
c. Sıçrama Yoluyla Temyizde İnceleme 399
2. Merkezî ve Ortak Sınavlara İlişkin Yargılama Usûlünde Sıçrama Yoluyla Temyiz 405
B. Sigortacılık Tahkiminde Temyiz 407
C. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 373/4 Hükmündeki Düzenleme 423
II. TÜRK MEDENÎ USÛL HUKUKUNDA KANUN YOLLARINDA YAŞANAN SORUNLAR VE SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZE DUYULAN İHTİYAÇ 430
A. Türk Medenî Usûl Hukukunda Kanun Yollarının Güncel Sorunları 430
1. Kanun Yolu (Özellikle İstinaf) İncelemesinin Uzunluğu Sorunu 430
2. İstinaf Yargılamasının Temyiz Yargılamasına Yaklaşması Sorunu 440
3. Medenî Yargılamada İçtihat Birliğinin Sağlanamaması, İçtihat Eksikliği ve İçtihatların Geç Ortaya Çıkması Sorunu 446
a. Parasal Sınırlar Sorunu 452
b. Yargıtay'ın İçtihat Birliğini Sağlama Araçlarının Yetersizliği Sorunu 455

4. Kanun Yollarındaki Sorunlara Yargısal Çözüm Arayışlarına Radikal Bir Örnek Olarak "Kesin Hükmün Art Etkisi" 462
B. Ara Sonuçlar 469
III. TÜRK MEDENÎ USÛL HUKUKUNDA SIÇRAMA YOLUYLA TEMYİZ KANUN YOLU ÖNERİSİ 476
A. Aleyhine Sıçrama Yoluyla Temyize Başvurulabilecek Kararlar 478
B. Sıçrama Yoluyla Temyize Başvuruda Hukukî Yarar ve Başvuru Sebepleri 481
C. Sıçrama Yoluyla Temyizin İzne Bağlı Olması Zorunluluğu ve İzin Verilmesi Usûlü 491
1. Genel Olarak 491
2. Sıçrama Yoluyla Temyizin Karşı Tarafın Rızasına Bağlı Olmaması ve Başvuruyla İstinaftan Feragat Etkisinin Doğmaması 497
D. Sıçrama Yoluyla Temyiz Başvurusunda Usûle İlişkin Öneriler 499
1. Sıçrama Yoluyla Temyiz Başvurusunun Yapılması 499
2. Sıçrama Yoluyla Temyiz Başvurusuna Cevap ve Katılma Yoluyla Sıçrama Yoluyla Temyiz Başvurusu 505
3. Sıçrama Yoluyla Temyizde Tarafta ve Dava Konusunda Yığılma 507
4. Sıçrama Yoluyla Temyiz Başvurusunun İncelenmesi ve Verilebilecek Kararlar 512
5. Sıçrama Yoluyla Temyize İzin Verilmesi ve Sıçrama Yoluyla Temyiz İncelemesi 518
E. Sıçrama Yoluyla Temyiz Konusundaki Yöntem Önerisinin Anayasa ve Medenî Usûl Hukukunun Temel İlkeleri Kapsamında Değerlendirilmesi 519
1. Anayasa'ya Uygunluğu Sorunu 519
a. Kanunîlik İlkesi Yönünden Değerlendirme 520
i. Hukukî Güvenlik İlkesi Yönünden Değerlendirme 522
ii. Keyfîlik Yasağı Yönünden Değerlendirme 529

b. Anayasal Temeli Bulunan Meşru Bir Amaca Dayanma Yönünden Değerlendirme 532
c. Demokratik Toplum Düzeninde Gereklilik ve Hakkın Özüne Dokunmama Kriterleri Yönünden Değerlendirme 533
d. Ölçülülük İlkesi Yönünden Değerlendirme 534
2. Medenî Usûl Hukukuna Hâkim Olan Bazı İlkeler Yönünden Değerlendirilmesi 538
a. Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesi Yönünden Değerlendirme 539
b. Hâkimin Hukuku Re'sen Uygulaması İlkesi Yönünden Değerlendirme 543
SONUÇ 549
KAYNAKÇA 559